

Kontrollkäik Keila-Joa Sanatoorsesse Internaatkooli 18. aprillil 2008

KOKKUVÕTE

(1) Õiguskantsler kontrollis Keila-Joa Sanatoorset Internaatkooli omal initsiatiivil 18.04.2008.a.

Keila-Joa Sanatoorne Internaatkool on Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav riigi põhikool ja gümnaasium krooniliste somaatiliste haigustega lastele. Kooli õppekeeleks on eesti keel. Kooskõlas kooli põhimääruse § 6 punktiga 2 on üheks kooli tegevuse eesmärgiks tagada õpilastele sanatoorne ravi, mis võimaldab neil jätkata õpinguid elukohajärgses koolis. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 4 lg 3 sätestab, et sanatoorne kool on kool tervisehäiretega lastele, kus nad õpivad ja saavad vajalikku ravi.

Kontrollimise hetkel õppis koolis 86 õpilast. Õpilased on vanuses 7 – 20 eluaastat. Asenduskodudest pärit õpilasi koolis ei õpi.

Õpilased on koolis osalisel riiklikul ülalpidamisel; neile on tagatud kooli poolt voodipesu, elekter ja küte, õpikud, toitlustamine ning kord nädalas tasuta sõit koju ja kooli tagasi.

Õpilased suunatakse kooli vastavalt haridusministri 02.06.1999.a. määrusega kinnitatud „Erilasteaeda (erirühma), sanatoorsesse kooli, erivajadustega õpilaste erikooli (eriklassi) vastuvõtmise ning väljaarvamise alustele ja korrale“. Kooli võetakse laps vastu nõustamiskomisjoni otsuse ning lapsevanema kirjaliku avalduse alusel.

(2) 18.04.2008.a. toimunud kontrollkäigu raames kontrollis õiguskantsler, kas koolis tagatakse õpilastele vajalik ravi (3.1.), kas kooli dokumentatsioon vastab nõuetele (3.2.), kas koolis on kõik vajalikud ametikohad täidetud (3.3.) ning kas koolis järgitakse tervisekaitse nõudeid (3.4.).

(3.1.) Ravi osutamine sanatoorses koolis

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi: PGS) § 4 lg 3 sätestab, et sanatoorne kool on kool tervisehäiretega lastele, kus nad õpivad ja saavad vajalikku ravi. Kooskõlas kooli põhimääruse § 6 punktiga 2 on üheks kooli tegevuse eesmärgiks tagada õpilastele sanatoorne ravi, mis võimaldab jätkata õpinguid elukohajärgses koolis.

Haridusministri 02.07.1999.a. määrusega nr 43 kinnitatud „Erivajadustega õpilaste nõustamiskomisjoni suunamise tingimused ja kord“ näeb punktis 2 ette, et nõustamiskomisjoni tegevuse üheks eesmärgiks on suunata õpilane sanatoorsesse kooli. Kooskõlas sama määruse punkti 5 alapunktiga 2 suunab õppenõukogu õpilase nõustamiskomisjoni, kui õpilasel on tervisehäire, mis nõuab õppimist raskelt kulgevate somaatiliste haigustega laste sanatoorses koolis. Määruse punkt 7 näeb ette, et kui õpilasel on tervisehäire, mis nõuab õppimist raskelt kulgevate somaatiliste haigustega laste sanatoorses koolis, suunab õppenõukogu õpilase nõustamiskomisjoni eriarsti suunamiskirja alusel.

Haridusministri 02.06.1999.a. määrusega nr 33 kinnitatud „Erilasteaeda (erirühma), sanatoorsesse kooli, erivajadustega õpilaste erikooli (eriklassi) vastuvõtmise ning väljaarvamise aluste ja korra“ punkt 13 sätestab, et sanatoorsesse kooli võetakse vastu õpilasi, kellel on raskelt kulgevad somaatilised haigused või dekompensatsiooni perioodis või ägenemisstaadiumis krooniline somaatiline haigus. Kooskõlas sama määruse punktiga 24 võib õpilase sanatoorsest koolist välja arvata, kui eriarsti otsuse alusel ei vaja õpilane enam aktiivset ravi sanatoorses koolis.

Eeltoodust nähtub, et õigusaktide kohaselt peaks õpilane saama sanatoorses koolis aktiivset ning tema tervislikule seisundile vastavat ravi. Õpilase võib koolist välja arvata, kui ta eriarsti otsuse kohaselt enam aktiivset ravi ei vaja.

Kontrollimisel selgus, et aktiivset ravi õpilased Keila-Joa Sanatoorses Internaatkoolis ei saa. Kool ei ole tervishoiuteenuseid osutav asutus ning ka muude, tervishoiuteenusteks mitteolevate abistavate protseduuride osutamise võimalused on äärmiselt piiratud.

Kooli poolt esitatud andmete kohaselt on õpilasi sinna suunatud kokku 12 erineva haiguse tõttu (mitmel õpilasel on korraga mitu diagnoosi), levinuimad on hingamiseldundite haigused, silmahaigused, närvisüsteemi haigused, lihas- ja sidekoe haigused, allergia ning astma.

Kooli eelised haigete lapsele võrreldes tavakooliga seisnevad pideva arstliku järelevalve olemasolus, tervislikus korrapärases toitumises, kooli heas looduslikus asukohas, kindlas päevarežiimis, ravikehaskultuuris, väikemates klassides ning väiksemas koolistressis.

Samas ei viida koolis endas läbi õpilaste ravi. Vajaduse korral tagatakse õpilastele võimalus minna eriarstide vastuvõttudele Tallinna Lastehaiglas. Kooliarstil puudub otsene ligipääs õpilaste terviseandmetele, mistõttu pole õpilaste tervislik seisund alati koolile täielikult teada, kui lapsevanemad andmeid koolile ei esita. Andmete puudumise tõttu on veelgi enam piiratud kooli võimalused õpilasi terviseprobleemide puhul aidata.

Kool märkis, et paljudel õpilastel esineb lisaks haigustele ka sotsiaalseid probleeme. PGS § 21 lg 3² sätestab, et nõustamiskomisjon (mille otsusega suunatakse laps muuhulgas sanatoorsesse kooli) on viieliikmeline. Nõustamiskomisjoni kuuluvad eripedagoog, logopeed, psühholoog, sotsiaaltöötaja ning vastavalt maavalitsuse või linnavalitsuse esindaja. Nõustamiskomisjoni liikmete hulka ei kuulu arsti, kes saaks sanatoorsesse kooli suunatava õpilase meditsiinilisi vajadusi sisuliselt hinnata.

Olemasolevas õiguslikus raamistikus on kooli enda võimalused õpilastele piisava ravi tagamiseks äärmiselt piiratud. Kooliarstil puudub õigus määrata õpilastele ravi või kirjutada vajalikke retsepte ravimite jaoks. Õpilasi saab suunata eriarstide vastuvõtule üksnes üldises korras vastavaid võimalusi omavas tervishoiuasutuses. Kooli sõnul oleks kehtivas õigusraamistikus võimalik abistada lapsi mitmete sanatoorsete protseduuridega (näiteks massaaži, vesivõimlemise jms), kuid selleks puuduvad kooli rahalised võimalused.

Kooli esindajate sõnul ei ole Sotsiaalministeerium kunagi kooli vastu huvi tundnud ning Sotsiaalministeeriumi esindajad ei ole ka külastanud Eesti sanatoorsete koolide esindajate koosolekuid. Kooli esindajad leidsid, et Eesti oludes oleks sanatoorsete koolide tegevuse jätkamine äärmiselt vajalik, kuid hetkel puuduvad adekvaatsed analüüsid selle kohta, kui palju on Eestis 7-18 aasta vanuseid lapsi, kes tervisehäirete tõttu vajaksid võimalust õppida sanatoorses koolis.

Lapse õiguste konventsiooni (edaspidi: LÕK) artikkel 3 lg 1 sätestab, et igasugustes lapsi puudutavates ettevõtmistes sotsiaalhoolekandetasutuste, kohtute, täidesaatsvate või seadusandlike organite poolt tuleb esikohale seada lapse huvid. Sama konventsiooni artikli 24 lg 1 kohaselt tunnustavad riigid lapse õigust võimalikult heale tervisele ning ravivahenditele ja tervise taastamisele. Artikli 25 kohaselt peavad riigid tunnustama, et lapsel, kelle pädevad ametivõimud on hoolduse, kaitse, füüsilise või vaimse tervisehäire ravimise eesmärgil lasteasutusse paigutanud, on õigus perioodilisele talle antava ravi ja sellega kaasnevate tingimuste ülevaatussele. LÕK artikli 28 lõike 1 kohaselt tunnustavad osalisriigid lapse õigust haridusele. Lapse haridus on vastavalt artiklile 29 suunatud muuhulgas lapse vaimsete ja kehaliste võimete potentsiaali võimalikult täielikule arendamisele.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse kohaselt paigutatakse õpilased sanatoorsesse kooli ravimise eesmärgil, kuid sisulist ravi õpilastele nimetatud koolis ei tagata. Olukorras, kus paljud lapsed ei saa tervisehäirete tõttu õppida tavakoolis vastavalt oma võimetele, kuid sanatoorses koolis neile samuti vajalikku ravi ei tagata, on kitsendatud laste õigused nii võimetele vastava hariduse saamisele kui ka tervise kaitsele.

Tekkinud olukorras on vajalik analüüsida, kui palju on Eestis sanatoorseid koole vajavaid lapsi, millist ravi ning muid teenuseid nimetatud lapsed vajavad ning milliseid õigusaktide muudatusi on laste vajaduste rahuldamiseks vaja. Sanatoorse kooli arstile tuleks tagada ligipääs õpilaste terviseandmetele ning kaaluda võimalust anda sanatoorse kooli arstile võimalus kirjutada õpilastele vajaduse korral välja ravimeid. Kooli suunamist otsustava nõustamiskomisjoni koosseisu võiks lisada arsti, kes oskaks iga õpilase tervislikku olukorda ning sellest tulenevaid vajadusi hinnata. Olemasolevas õiguslikus raamistikus oleks võimalik kaaluda koolile rahaliste vahendite eraldamist mitmesuguste laste tervise taastamisele kaasa aitavate sanatoorsete protseduuride teostamiseks.

Rahvatervise seaduse § 8 lõike 1 kohaselt on Sotsiaalministeeriumi ülesanneteks tervisekaitse, haiguste ennetamise ja tervise edendamise alaste seaduste ja muude õigusaktide eelnõude väljatöötamine ning teiste ministeeriumide, ametite ja inspeksioonide tegevuse koordineerimine ning tulemuslikkuse analüüsimine tervisekaitse ja tervise edendamise alal. Samuti on Sotsiaalministeeriumi ülesandeks rahvastiku tervisega seonduvate andmete kogumine ja isikuandmete töötlemine riikliku tervise- ja tervishoiupoliitika väljatöötamiseks ning elluviimiseks kooskõlas isikuandmete kaitse seaduse ja avaliku teabe seadusega.

Vastavalt rahvatervise seaduse § 8 lõikele 2 kehtestab Sotsiaalministeerium tervisekaitse õigusaktid koolieelsete lasteasutuste ja koolide kohta. Seega on Sotsiaalministeeriumi ülesandeks analüüsida, kui palju on Eestis lapsi, kes vajavad oma tervisliku seisundi tõttu lühema- või pikemaajalist õpet sanatoorsetes koolides ning millist ravi või muud tervisealast abi nimetatud lapsed vajavad. Sotsiaalministeeriumi ülesandeks on välja töötada vajalikud õigusaktide eelnõud selleks, et sanatoorsetes koolides oleks võimalik õpilasi ravida.

Haridus- ja Teadusministeeriumi ülesandeks on tagada kooli igapäevane tegevus ning koostöös Sotsiaalministeeriumiga kaaluda erinevaid võimalusi tagamaks sanatoorsetes koolides õpilastele reaalne ravi.

Tulenevalt eeltoodust, teeb õiguskantsler **sotsiaalministrile märgukirjas ettepaneku analüüsida, kui palju on Eestis lapsi, kes vajavad oma tervisliku seisundi tõttu lühema- või pikemaajalist õpet sanatoorsetes koolides ning millist ravi või muud tervisealast abi**

nimetatud lapsed vajavad. Samuti teeb õiguskantsler sotsiaalministrile ettepaneku välja töötada vajalikud õigusaktide eelnõud selleks, et sanatoorsetes koolides oleks võimalik õpilasi ravida.

Õiguskantsler haridus- ja teadusministrile **ettepaneku koostöös Sotsiaalministeeriumiga kaaluda erinevaid võimalusi tagamaks sanatoorsetes koolides õpilastele reaalne ravi. Samuti teeb õiguskantsler haridus- ja teadusministrile ettepaneku kaaluda Keila-Joa Sanatoorsele Internaatkoolile täiendavate eelarveliste vahendite eraldamist selleks, et kool saaks aidata õpilaste tervisliku seisundi taastamisele kaasa läbi selliste erinevate sanatoorsete protseduuride, mis ei kujuta endast tervishoiuteenuseid.**

(3.2.) Dokumentatsiooni vastavus nõuetele

Kontrollimisel selgus, et Keila-Joa Sanatoorsel Internaatkoolil puudub nõuetekohaselt kinnitatud arengukava. Kooli arengukava on esitatud Haridus- ja Teadusministeeriumile kinnitamiseks 2007.a. veebruaris.

Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse (edaspidi: PGS) § 3¹ lg 1 sätestab, et kooli järjepideva arengu tagamiseks koostab kool koostöös hoolekoguga ehk riigikooli puhul kooli nõukoguga ja õppenõukoguga kooli arengukava. Arengukava kinnitamise korra peab kooskõlas PGS § 3¹ lg 3 kehtestama kooli pidaja.

Arengukava kinnitamata jätmise on tingitud asjaolust, et Keila-Joa Sanatoorse Internaatkooli varad on üle antud Riigi Kinnisvara AS-le ning planeeriti kooli rekonstrueerimist. Seoses riigieelarve pingelise olukorraga on aga lõplikud otsused mitmete riigikoolide renoveerimise kohta senini tegemata.

PGS § 32 lg 3 sätestab, et õpilaste ning kooli töötajate vaimset või füüsilist turvalisust ohustavatest juhtumitest teavitamise ning nende juhtumite lahendamise kord määratakse kindlaks kooli kodukorras. Kontrollkäigu läbiviimisel selgus, et kooli kodukorras vastav regulatsioon puudus.

Ühtlasi selgus kontrollimisel, et Keila-Joa Sanatoorse Internaatkooli asjaajamisjuhendi punkt 161, mis reguleerib juurdepääsu dokumentidele ning andmetele, on koostatud lähtuvalt isikuandmete kaitse seaduse redaktsioonist, mis kehtis kuni 01.01.2008.a. Alates 01.01.2008.a. kehtib uus isikuandmete kaitse seaduse redaktsioon, mille kohaselt ei eristata enam eraelulisi andmeid. Delikaatsete isikuandmete töötlemise korda on uues isikuandmete kaitse seaduses samuti võrreldes varasemaga mõnevõrra muudetud.

Kontrollimisel tuvastatu alusel teeb õiguskantsler **haridus- ja teadusministrile ettepaneku tagada Keila-Joa Sanatoorse Internaatkooli arengukava kinnitamine.**

Õiguskantsler teeb **Keila-Joa Sanatoorsele Internaatkoolile ettepaneku viia kooli kodukord kooskõlla PGS § 32 lõikega 3 ning kooli asjaajamise juhend kooskõlla kehtiva isikuandmete kaitse seaduse regulatsiooniga.**

(3.3.) Vajalike ametikohtade täidetuse koolis

Kontrollimisel selgus, et koolis töötab 0,5 kohaga psühholoog ning 0,5 kohaga logopeed. Koolis puudus sotsiaalpedagoog, kelle järele on kooli esindajate sõnul tungiv vajadus. Samuti

leidis kool, et tulenevalt laste taustast ning nende eripäradest on vajadus logopeedi teenuse järele olemasolevatest võimalustest suurem.

Õiguskantsler soovib eeltoodu alusel **haridus- ja teadusministril kaaluda täiendavate eelarveliste vahendite eraldamist koolile täiskohaga töötava logopeedi kaasamiseks ning sotsiaalpedagoogi tööle võtmiseks.**

Keila-Joa Sanatoorsel Internaatkoolil soovib õiguskantsler jätkata püüdlusi koolile vajaliku sotsiaalpedagoogi leidmiseks.

(3.4.) Tervisekaitse nõuete järgimine koolis

Keila-Joa Sanatoorse Internaatkooli õpilaskodud asuvad endistes sõjaväe kasarmutes, mis ehitati 1964.a. ümber kooli tarbeks. Kooli õppehoone rajati 1976.a. ning nimetatud ajast saadik on õppehoones tehtud vaid sanitaarremonti. Kooli õppehoone ja õpilaskodude hooned on amortiseerunud, kuigi kool on ise oma eelarveliste võimaluste piires teinud sanitaarremonti. Õpilaskodudes on remonditud pesemisruumid ja tualettruumid. Kooli küttesüsteem on amortiseerunud. Automaatne tulekahjusignalisatsioonisüsteem on olemas vaid arsti majas ning õpilaskodu hoonetes. Seestpoolt remonditud ning nõuetele vastav on üksnes kooli söökla.

Tallinna Tervisekaitsetalitus kontrollis Keila-Joa Sanatoorse Internaatkooli olukorda 14.12.2007.a. ning tõi esile mitmeid puudusi. Kool on suutnud kõrvaldada tuvastatud puudustest vaid sellised, milliste kõrvaldamine oli võimalik kooli eelarvelisi vahendeid arvestades. Tallinna Tervisekaitsetalitus juhtis tähelepanu õpilaskodude amortiseerunud olukorrale ning samuti viitas asjaolule, et kooli kodundusklassis puudus pliidi juures ventilatsioon. Kuivõrd ventilatsiooni ei olnud rahaliste võimaluste puudumise tõttu võimalik paigaldada, ei kasutata Keila-Joa Sanatoorses Internaatkoolis enam kodundusklassi.

Olukord, kus koolihoone ning õpilaskodud on amortiseerunud ning osaliselt laste tervisele kahjulikus seisundis, on vastuolus laste õigustega. Tulekahju puhkemisel koolihoones võib ohtu sattuda laste elu ja tervis. Koosõlas põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 32 lõikega 1 peab kool tagama õpilaste koolis viibimise ajal nende vaimse ja füüsilise turvalisuse ning tervise kaitse.

Õiguskantsler teeb eeltoodust lähtudes **haridus- ja teadusministrile märgukirjas ettepaneku tagada Keila-Joa Sanatoorse Internaatkooli hoonete rekonstrueerimine.**

(4) Kontrollkäigu tulemusena pöördub õiguskantsler laste põhiõiguste senisest paremaks tagamiseks märgukirjadega haridus- ja teadusministri ning sotsiaalministri poole. Õiguskantsler esitab Keila-Joa Sanatoorsele Internaatkoolile ettepaneku viia kooli dokumentatsioon täielikult kooskõlla kehtivate õigusaktidega.

Ettepanekute täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes alates vastavate ettepanekute tegemisest.